

Jumalateenistus Nõos P, 31.08.25 kl 11, 11. pühapäev *post Trinitatis*, kooliminejate õnnistamine

Lektsioonid: Õp 28:13–14; Rm 3:21–28

Kooliminejate õnnistamise kõne: Ps 111:10

Pihikõne: pihimanitsus Agendast lk 46

Jutlus: Lk 18:9–14

Laulud: 200B (1–6); 132 (1–4, 5); 307 (1–4); 465 (1–4)

Mõnedele aga, kes olid enestele kindlad, et nemad on õiged, ja panid teisi eimillekski, rääkis Jeesus selle tähendamissõna: „Kaks inimest läksid üles pühakotta palvetama, üks oli variser ja teine tõlner. Seisma jäädes palvetas variser endamisi: „Oh Jumal, ma tänan sind, et mina ei ole niisugune nagu muud inimesed: röövijad, ülekohtused, abielurikkujad, ega ka niisugune nagu see tõlner. Mina paastun kaks korda nädalas, annan kümnist kõigest, mis ma saan.” Aga tõlner seisis eemal ega tahtnud silmigi tõsta taeva poole, vaid lõi endale vastu rindu ja ütles: „Oh Jumal, ole mulle patusele armuline!” Ma ütlen teile, tema läks alla oma kotta õigeks mõistetult, mitte too teine. Sest igaüht, kes ennast ise ülendab, alandatakse, kes aga ennast ise alandab, seda ülendatakse.”

Küllap küsib iga selle kirjakoha lugeja või kuulja endalt tahtmatult: kumb olen siis mina, kas variser või tõlner? Ja mõtleb edasi arvatavasti edasi nii: kui ma tahan saada Jumala ees õigeks mõistetud, siis pean olema nagu tõlner, ent kui ma olen nagu variser, siis lähen ma hukka.

Aga mida need viimased mõtted tegelikult tähendavad? Kas peaksime siis hakkama liigkasuvõtjaiks ja (Rooma) okupatsioonivõimude käsilasteks, mille pärast ju tõlnereid ehk maksukogujaid tollal süüdistati ja mille pärast neid ka põlati? Ja veelgi enam: kas peaksime hakkama röövi jaoks, ülekohtuseiks ja abielurikkujaks, et anda endale võimalus patusena vastu rinda lüüa ja Jumalalt armu paluda?

Vastus on loomulikult: ei peaks! Me oleme need, kes me oleme: variser on variser ja tõlner on tõlner. Meil on elus selline kutse nagu Jumal meile on andnud.

Inimene ei saa teise üle kohut mõista ei elukutse ega mõtteviisi pärast. On ju UT-s selgelt kirjas, et kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest (Rm 3:23). See, mida inimene saab teha, on tulla Jumala ette. Ja, olgem ausad, seda teevad meie kirjakohas nii variser kui ka tõlner! See on esimene samm. Need, kes Jumala ette pühakotta ei tule, ei saa ka teada seda, mida Jumal neist arvab. Nad peavad leppima iseenese arvamusega enda kohta ja teiste inimeste arvamusega nende kohta ning seejuures lootma, et see neid kuidagi aitab.

Kuid tõepoolest: osa inimesi on nagu variserid, keda inimesed austavad ja kes ka iseennast seetõttu austavad. Teine osa inimesi on nagu tõlnerid, keda inimesed eriti ei austa ja kelle enesehinnang on samuti seetõttu madal. Ja kas pole koguni nii, et selline variseri ja tõlneri staatus võib vahelduda ka ühe inimese elus: vahel oleme lugupeetud ja mõtleme, et me olemegi ehk selle ära teeninud; siis aga oleme põlatud ja mõistame end ise hukka?

Kõige paremini on seda viimast näha ühiskonnas avaliku elu tegelaste, nt poliitikute puhul: kui nad on võimule saanud, siis on nad nagu variserid, kui aga valitsuses, millel ei lähe kõige paremini, siis nagu tõlnerid. Sellest näeme, et staatus või elukutse üksi maksab midagi võib-olla inimeste ees, kuid on tühine Jumala ees.

Seepärast soovitab Jeesus inimestel end ise alandada, et saada ülendatud, ja hoiduda enda ülendamisest, et mitte saada alandatud.

Aga kuidas siis ennast alandada ja mitte ülendada? Tihtipeale mõeldakse selle all inimese üldist elukäsitlust: tuleb olla pigem allaheitlik kui võimu ihaleda. Tähtsusetuks ei peeta siinjuures ka iseloomu: tagasihoidlikkus on voorus, edevus aga taunitav. Öeldakse ka: targem annab järele. Seega on parem vaidlustes järele anda ja sellega konflikte ennetada.

Ent kui kõik oleksid allaheitlikud, tagasihoidlikud ja järeleandlikud, siis oleks inimestel ju raske elada: poleks juhte, eestvedajaid, riskijaid, suurvaime. Poleks isegi näitlejaid, filmi- ja TV-staare,

sest need elukutsed ja paljud muud esinemisega seotud elukutsed nõuavad võimuihalust, edevust ja enese maksma panemist.

Küllap on seega Jumal andnud elus rolli nii variseridele kui tõlnereile. Ja laseb inimesel tema elus vahel olla variser ja vahel tõlner, et ta mõistaks paremini oma ligimesi, kellega ta peab jagama seda maist elu ja planeeti Maa.

Võib seega isegi öelda, et alati ei tasu ennast teiste ees alandada ja ülendamisest hoiduda. Sest võib-olla jääb siis inimesele Jumala poolt antud ülesanne täitmata. Ja ta on nagu too sulane Jeesuse tähendamissõnas talentidest, kes ei teinud oma talendiga midagi muud kui kaevas selle maa sisse. Võib-olla ta justnimelt alandas end sellega enda arvates eriliselt, ent saavutas vastupidise tulemuse? Kuidas siis seda enda alandamise mõtet mõista?

Võib-olla nii, et alandada tuleb ennast Jumala ees, mitte inimeste ees! Nt 4Ms 12:3 on öeldud: „Aga mees, Mooses, oli väga alandlik, alandlikum kõigist inimestest maa peal.” Ometi teame, et Mooses oli suur rahva juht ja isegi karm oma juhikohal. Kuidas sai ta siis alandlik olla? Eks ikka Jumala ees!

Või kuningas Taavet. 2Sm 6. peatükis on kirjeldatud, kuidas kuningas Taavet tantsib Issanda seaduselaeka ees nagu arust ära ja eelmise kuninga Sauli tütar Miikal põlgab teda, et ta end inimeste ees niimoodi alandab. Kuid Taavet vastab Miikalile 2Sm 6:21j: „Issanda ees, kes mind on valinud sinu isa ja kogu ta soo asemel ja kes käskis mind olla vürstiks Issanda rahvale Iisraelile, jah, Issanda ees olen ma tantsinud. Ma tahan ennast alandada sellest veelgi rohkem ja olla iseenese silmis alandlik! Aga teenijate juures, kellest sa rääkisid, olen ma auväärne.”

Neist näidetest saab ju järeldada seda, et alandada tuleb end üksnes Jumala ees. Võib-olla, isegi tõenäoliselt jäi too meie kirjakoha tõlner isegi pärast õigeksmõistmist Jumala poolt ikkagi tõlneriks, sest pärast Jumalalt rahu saamist polnud talle enam nii oluline, mida teised temast arvavad ja mida ta ise endast arvab.

Näeme seda siitsamast Luuka evangeeliumi järgmisest, 19. peatükist, kus tõlner Sakkeus kohtub Jeesusega. Sakkeuse elu muutub pärast Jeesusega kohtumist, sest tema süda alandub Jumala Poja ees. Jeesus tuleb tema kotta öömajale ja Sakkeus lubab Jeesusele: „Vaata, Issand, poole oma varandusest annan ma vaestele, ja kui ma olen kelleltki midagi välja pressinud, siis ma annan neljakordselt tagasi.” Pole öeldud, et ta pärast Jeesusega kohtumist loobus Sakkeus tõlneriametist, kuid nagu näha, valitses tema südames pärast Jeesusega kohtumist ja talle oma südame avamist rahu ning tal oli ükskõik, mida teised inimesed tema majanduslikult võib-olla rumalast otsusest arvavad.

Pealegi, eks kõnele Piibel ka variseridest, kes pöörduvad. Nt variser Nikodeemosest, kes tuli öösel Jeesuse juurde otsima vastuseid salajastele küsimustele, avas oma südame Jeesusele ja sai nõnda Jeesuse toetajaks.

Niisiis pole Jumala ees oluline see, mis või kes keegi on: kas lugupeetud või põlatud, variser või tõlner, valitsuse minister või kerjus. Kui inimene avab oma südame Jumala ees, tunnistab, et seal pole midagi head, mille eest Jumal võiks teda kiita, siis saab ta Jumalalt annid.

Enne nimetasin seda andi rahuks, kuid täpsemalt võiks seda and nimetada ikkagi Pühaks Vaimuks. Sest mis on need Püha Vaimu viljad, millest Paulus Gl 5:22j kõneleb? Armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus! Kas pole just need omadused, mis iseloomustavad kõige paremas mõttes inimese alandlikkust? Kui inimene on rahulik, pikameelne, tasane, suudab end valitseda – kas just siis ei näigi ta alandlikuna?

Niisiis on küsimus Püha Vaimu annis: see, kel see and on, suudab olla Jumala ees alandlik ja jõuda õigeksmõistmisele; see, kel Püha Vaimu andi pole, ei saa Jumala ees õigeksmõistmist.

Ent kuidas siis Püha Vaimu andi saada? Ega muud, kui tuleb paluda! Nagu meie kirjakohale eelnevas Jeesuse tähendamissõnas lehest ja kohtunikust, kus Jeesus toob kuulajatele eeskujuks lesknaise kangekaelsust kohtuniku palumisel. Nõnda, kui me teame, et meie õigeksmõist sõltub Püha Vaimu annist, siis palugem seda Jumalalt Jeesuse läbi järelejätmatus. Sest siis me selle võib-olla ka lõpuks saame!

Lõpetuseks tuleb veel mainida, et tõlner meie kirjakohas palub Jumalalt: „Oh Jumal, ole mulle patusele armuline!” Seda palvet nimetatakse õigeusu, aga ka läänekatoliku traditsioonis Jeesuspalveks, mida selle lühiduse ja Kristusele suunatuse tõttu saab lakkamatult paluda.

Ent mida selle palutava armu all siis ikkagi mõeldakse? Kas mitte sedasama, mida ennist püüdsin selgitada: oma südame Jumala ees avatuna hoidmist, et Jumal täidaks selle oma Püha Vaimuga? Mulle tundub küll nii!

Tahaksin lõpetada samasuguse mõttega nagu alustasin: selleks, et Jumalalt midagi paluda, kas õiget või valet asja, tuleb tema juurde tulla. Ja seetõttu on inimesele meie kirjakohas eeskujuks nii variser kui tõlner. See põhjendab alati Kristuse koguduse missiooni igas ühiskonnas igal ajal: anda inimestele võimalus Jumala juurde tulla. Anda võimalus nii variserile kui tõlnerile. Sest ülejäänu korraldab inimese südames juba Jumal ise!

Aamen.